

Г81

3362 р

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М.П.ДРАГОМАНОВА

ГРЕЧАНИК Наталія Ігорівна

УДК 37.016:7.071.2+[378016]

**МЕТОДИЧНА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ
УНІВЕРСИТЕТІВ ДО ТВОРЧОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ В ПРОЦЕСІ
ВИВЧЕННЯ ДИРИГЕНТСЬКО-ХОРОВИХ ДИСЦИПЛІН**

13.00.02 – теорія та методика музичного навчання

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2012

НБ НПУ ім. М.П. Драгоманова

8262

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Національному педагогічному університеті імені М.П.Драгоманова, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, м.Київ.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, професор,
Заслужений працівник культури України
ГОРБЕНКО Сергій Семенович,
Національний педагогічний університет імені
М.П.Драгоманова, Інститут мистецтв,
професор кафедри теорії та методики музичної
освіти, хорового співу і диригування.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
ГУЗІЙ Наталія Василівна,
Національний педагогічний університет
імені М.П.Драгоманова,
завідувач кафедри педагогічної творчості;

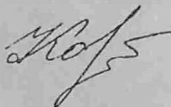
кандидат педагогічних наук,
ЦЮРЯК Ірина Олександрівна,
Житомирський державний університет
імені Івана Франка,
доцент кафедри музики та хореографії з
методиками викладання.

Захист відбудеться «11» квітня 2012 р. о 14 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.08 у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий «6» березня 2012 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

А.В.Козир

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Стратегія розвитку сучасного суспільства характеризується переосмисленням основних положень вищої школи щодо пріоритетів навчання та виховання молоді. В цьому контексті, основна увага приділяється модернізації педагогічної освіти згідно національної програми “Україна ХХІ століття”, Закону України „Про вищу освіту” та відповідно до вимог Болонської угоди, де передбачається створення відповідних умов для розвитку й повноцінної самореалізації кожної особистості. Необхідність орієнтації педагогічного процесу на індивідуальність та особистісний досвід людини вимагають переосмислення мети, завдань і принципів професійної підготовки студентів, обґрунтування та впровадження у практику як традиційних, так і нетрадиційних форм та методів навчального процесу. У зв'язку з цим, першочерговою постає потреба в реформуючих діях щодо теоретичних та методичних основ освітньої галузі, які були б спрямовані на формування нової генерації педагогічних кадрів, на розвиток творчої особистості вчителя здатної до реалізації та самореалізації свого природного “Я” і набутого професійного потенціалу. Разом із цим, зростають вимоги і до фахової підготовки працівників мистецької сфери, що потребує необхідність формування у студентів стійких умінь творчої самореалізації.

Специфіка педагогічних функцій сучасного вчителя музики вимагає сформованості самостійно-творчих умінь та навичок у всіх напрямках музично-педагогічної діяльності: інструментальному, хоровому, диригентському, комунікативному тощо. У зв'язку з тим, що колективна творчо-хорова діяльність, є пріоритетною площиною його професії, то виникає необхідність у підвищенні ефективності методичної підготовки студентів у процесі вивчення диригентсько-хорових дисциплін у вищих педагогічних навчальних закладах. Готовність до творчої самореалізації набувається і розвивається в безпосередній активній музичній діяльності та в цілеспрямованому навчально-виховному процесі.

Висвітленню проблеми творчої самореалізації особистості присвячені сучасні філософські концепції М.Кагана, В.Муляра, М.Недашківської, П.Кравчука, В.Шинкарука, В.Шановського, які підкреслюють значення суб'єктивного досвіду як важливого фактору вивчення особливостей становлення творчої особистості, акцентують увагу на унікальності кожної людини, самостійності в процесі реалізації її творчого потенціалу та індивідуальних можливостей, усвідомленню власної життєвої позиції.

Суттєвим внеском у розвиток педагогічних досліджень в галузі мистецько-творчої підготовки майбутніх фахівців стали дослідження із загальної психології, гуманістичної психології та психології творчості (Л.Анциферова, Д.Богоявленська, Л.Виготський, О.Леонтьєв, А.Маслоу, В.Моляко, П.М'ясоїд, Е.Назайкінський, В.Петрушин, Я.Пономарьов, К.Роджерс, В.Роменець, Б.Теплов та ін.), в яких інтерпретується реалізація

творчих можливостей особистості як діалектично взаємопов'язаний перебіг процесів об'єктного та суб'єктного творення в умовах активної практичної діяльності.

Дефінітивна характеристика означеного феномену представлена сучасними українськими науковцями, авторами "концепції життєтворчості" (В.Доній, І.Єрмаков, Г.Несен, Л.Сохань, В.Тихонович). Вчені розглядають самореалізацію та творчість як полікомпонентні складові свідомої цілеспрямованої об'єктивації сутнісних сил особистості у контексті її життєтворчості. Проблема самовираження у площині активної творчої діяльності в нових умовах освітнього простору вбачається як одне із основних питань філософії освіти (В.Андрущенко, А.Алексюк, Г.Волинка, Б.Гершунський, І.Зязюн, С.Сисоєва). На думку відомих вчених (В.Андреев, І.Бех, Є.Бондаревська, Н.Гузій, А.Деркач, В.Зазикін, Н.Кічук, А.Мурашов, О.Отіч, О.Пехота, В.Радул, В.Семиченко, В.Серіков, О.Сухомлинська, І.Цюряк, Ю.Ясиновський) функціональність підготовки майбутніх учителів до творчої самореалізації у вищому навчальному закладі забезпечують культурологічний, особистісно-орієнтований, акмеологічний підходи, які є методологічними константами комплексного, інтегрального вектору формування творчого потенціалу студентів.

У практиці музично-педагогічної освіти питання розробки організаційно-методичних засобів, що сприяють реалізації творчих можливостей студентів, висвітлені у наукових дослідженнях С.Горбенка, А.Зайцевої, І.Красношок, О.Музальова, Г.Падалки, О.Рудницької, Н.Сегеди, О.Теплової, П.Харченка, О.Хижної, Г.Хусаїнової, О.Щолокової.

Підвищенню ефективності диригентсько-хорової підготовки студентів у вищих педагогічних навчальних закладах присвячені дослідження М.Канерштейна, А.Козир, А.Кречківського, І.Мусіна, А.Лашенка, В.Соколова, Б.Тевліна, В.Живова та ін. Окремі проблеми взаємодії керівника хору з мистецьким колективом і стилю його педагогічної взаємодії розглядаються в працях відомих хормейстерів: А.Авдієвського, В.Мініна, К.Ольхова, К.Пігрова, К.Птиці, Ф.Чабанного, П.Чеснокова. Деякі аспекти вдосконалення методики викладання диригентсько-хорових дисциплін в контексті творчої самореалізації студентів педагогічних університетів представлені в наукових доробках Л.Бірюкової, І.Заболотного, Є.Карпенка, С.Казачкова, І.Коваленко, А.Растрігіної, Т.Смирнової, З.Софроній, І.Цюряк, І.Шинтяпіної.

Разом з тим, доводиться констатувати, що численні дослідження окремих напрямів проблеми формування творчих умінь і навичок у процесі диригентсько-хорової підготовки не дають завершеної, логічно обґрунтованої картини їх розвитку як цілісного процесу. Не з'ясовані закономірності, особливості, умови та методика формування умінь творчої самореалізації в диригентсько-хоровій діяльності. Як наслідок, цілісна концепція підготовки студентів - майбутніх учителів музики до творчої самореалізації в процесі вивчення диригентсько-хорових дисциплін склалася недостатньо.

Актуальність даної проблеми, її часткова методична і теоретична розробленість, соціальна та педагогічна значущість зумовили вибір теми дослідження: *“Методична підготовка студентів педагогічних університетів до творчої самореалізації в процесі вивчення диригентсько-хорових дисциплін”*.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування Інституту мистецтв НПУ імені М.Драгоманова. Тема дисертації затверджена Вченою радою Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова (протокол № 3 від 27.11.2008р.) та узгоджена в Раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології в Україні (протокол № 1 від 24.02.2009р.).

Мета дослідження – розробити і теоретично обґрунтувати систему методичної підготовки до творчої самореалізації майбутніх учителів музики в процесі вивчення диригентсько-хорових дисциплін та експериментально перевірити її ефективність.

Об'єкт дослідження - процес фахової підготовки майбутніх учителів музики у вищих навчальних закладах педагогічної освіти.

Предмет дослідження – методична підготовка до творчої самореалізації майбутніх учителів музики в процесі диригентсько-хорової діяльності.

Відповідно до мети були визначені такі **завдання дослідження**:

- вивчити ступінь розробленості проблеми творчої самореалізації особистості в науково-методичній літературі;
- проаналізувати стан дослідженості основ творчої самореалізації студентів педагогічних університетів у процесі вивчення диригентсько-хорових дисциплін;
- розкрити сутність, зміст та структуру методичної підготовки до творчої самореалізації майбутніх учителів музики в процесі диригентсько-хорової діяльності;
- визначити критерії, показники та встановити рівні сформованості структурних компонентів досліджуваного феномену;
- розробити систему методичної підготовки до творчої самореалізації студентів у процесі вивчення диригентсько-хорових дисциплін;
- перевірити ефективність та доцільність реалізації запропонованої системи методичної підготовки студентів у процесі дослідно-експериментальної роботи.

Методологічну та теоретичну основу дослідження становлять: філософське осмислення творчості як форми буття людини, у результаті якої відбувається її розвиток через самовдосконалення, самореалізацію (Г.Батищев, Т.Браже, В.Муляр, М.Недашківська, С.Спіркін, О.Чаплигін); положення психологічної науки про суб'єктну активність як усвідомлений процес виявлення творчих досягнень у площині самовираження (К.Абульханова-Славська, Д.Богоявленська, Л.Божович, О.Леонтьєв,

В.Моляко, Я.Пономарьов, В.Роменець, С.Рубінштейн); педагогічні концепції творчої діяльності сучасного вчителя як орієнтирів його професійної самореалізації (В.Андреев, Н.Гузій, Н.Кузьміна, А.Макаренко, С.Сисоєва, В.Сластьонін, В.Сухомлинський, Т.Сущенко); позиції мистецької педагогіки, що висвітлюють умови формування готовності майбутніх учителів музики до творчої самореалізації у виконавській діяльності (Л.Арчажнікова, Г.Коган, В.Крицький, Г.Нейгауз, О.Олексюк, В.Орлов, Г.Падалка, О.Рудницька, В.Ражніков, О.Хлебнікова, Ю.Цагареллі, Г.Ципін, В.Шульгіна, О.Щолокова); концептуальні засади формування професійних якостей та досвіду в галузі диригентсько-хорової підготовки майбутніх фахівців у системі вищої педагогічної освіти (Н.Абрамова, А. Болгарський, Г.Єржемський, І.Коваленко, А.Кречківський, А. Лашенко, П.Ніколаєнко, Т.Смирнова).

Для вирішення поставлених завдань наукового дослідження та досягнення його мети застосовувався комплекс загальнонаукових і спеціальних методів: *теоретичні (аналіз і синтез, абстрагування й конкретизація, індукція і дедукція, порівняння, аналогія, узагальнення)* – для вивчення теоретичних аспектів проблеми, визначення понятійно-категоріального апарату, узагальнення теоретичних та експериментальних результатів, їх зіставлення, класифікації, конкретизації, синтезу, порівняння; *емпіричні (педагогічне спостереження, анкетування, тестування, інтерв'ювання, педагогічний експеримент)* – для визначення рівнів сформованості навичок творчої самореалізації у студентів та перевірки ефективності розробленої методики; *статистичні (кількісна обробка результатів дослідження, відображення їх у формі таблиць і графіків)* – з метою фіксації результатів вимірювань та перевірки ефективності розробленої методики.

Організація дослідження. Дослідження проводилося протягом 2008 - 2011 років і включало три етапи:

На першому етапі (2008-2009рр.) – здійснювалося вивчення науково-методичної літератури з досліджуваної проблеми, аналізувалися методологічні та теоретичні основи дослідження, формулювалися об'єкт, предмет, мета, завдання, розроблялася методика констатувального експерименту.

Другий етап (2009-2010рр.) – включав проведення констатувального експерименту, за результатами якого визначалися компоненти, критерії, рівні та показники сформованості вмінь творчої самореалізації студентів; обґрунтовувалася система методичної підготовки студентів до творчої самореалізації в процесі диригентсько-хорової діяльності.

На третьому етапі (2010-2011рр.) – проводилася апробація експериментальної методики розвитку вмінь та навичок творчої самореалізації студентів у процесі диригентсько-хорової підготовки; було проаналізовано та узагальнено результати формувального експерименту, підведено підсумки, сформульовано основні висновки дослідження, а також виконано оформлення тексту дисертації.

Наукова новизна та теоретичне значення дослідження полягає в тому, що в ньому:

- *вперше розроблено і експериментально перевірено* систему методичної підготовки студентів педагогічних університетів до творчої самореалізації у процесі вивчення диригентсько-хорових дисциплін; *визначено* критерії, показники та *розкрито* характеристики рівнів готовності студентів до творчої самореалізації;
- *уточнено* суть і зміст понять “творча самореалізація особистості” та “творча самореалізація студентів у процесі вивчення диригентсько-хорових дисциплін”;
- *конкретизовано та поглиблено* сутність і структуру механізму творчої самореалізації студентів у процесі диригентсько-хорової підготовки;
- *дістали подальшого розвитку* шляхи вдосконалення викладання диригентсько-хорових дисциплін, самостійної роботи студентів та положення щодо ефективності й доцільності цілеспрямованої методичної підготовки майбутніх фахівців до творчої самореалізації.

Практичне значення дослідження полягає в можливості впровадження в навчальний процес спецкурсу “Основи творчої самореалізації сучасного вчителя музики-хормейстера” та розробленні відповідних методичних рекомендацій. Матеріали дисертації можуть бути використані для проектування навчальних програм і нормативних курсів з “Хорознавства і практикуму роботи з хором”, “Хорового аранжування”, “Хорового класу”, “Диригування” та збагачення методичної складової педагогічної практики студентів у загальноосвітніх навчальних закладах.

Вірогідність і обґрунтованість отриманих результатів дослідження забезпечуються методологічною базою вихідних положень дисертації; опорою на сучасні досягнення педагогіки, психології та методики музичної освіти; цілісною організацією дослідження, використанням взаємодоповнюючих методів наукового і експериментального пошуку адекватних означенням меті, предмету і завданням; поєднанням кількісного та якісного опрацювання експериментальних даних; позитивним результатом перевірки основних положень дисертації в практиці диригентсько-хорової підготовки майбутнього вчителя музики.

Апробація і впровадження результатів дослідження. Основні теоретичні та методичні положення дисертаційного дослідження пройшли апробацію на міжнародних науково-практичних конференціях: “Гуманістичні орієнтири мистецької освіти” (Київ, 2009 р.), VII і IX педагогічно-мистецьких читаннях пам’яті професора О.П.Рудницької “Педагогічна майстерність як система професійних і мистецьких компетентностей” (Київ, 2010р.) та “Педагогіка мистецтва і мистецтво педагогічної дії” (Київ, 2011р.), IX культурологічних читаннях пам’яті В.Подкопаєва “Концептуальні проблеми розвитку української культури у світлі підготовки і проведення 2012 року як року культури та відродження музеїв в Україні” (Київ, 2011р.); на всеукраїнських науково-практичних конференціях: присвяченої пам’яті А.Ф.Кречківського “Проблеми удосконалення професійної підготовки фахівців мистецьких дисциплін”

(Суми, 2011р.), “Розвиток особистості та професіоналізму фахівця в системі неперервної освіти в контексті викликів ХХІ ст.” (Чернівці, 2011р.); на міжвузівських науково-практичних конференціях професорсько-викладацького складу Глухівського національного педагогічного університету імені О.Довженка (Глухів, 2009-2011р.) та Національного педагогічного університету імені М.Драгоманова (Київ, 2010 -2011р.).

Висновки та рекомендації, розроблені за результатами дослідження, а також авторський спецкурс “Основи творчої самореалізації сучасного вчителя музики-хормейстера” були впроваджені у навчально-виховний процес Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (довідка № 1944 від 08.09.2011р.), Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (довідка № 06 / 1759 від 30.09.2011р.), НПУ імені М.Драгоманова (довідка №02 – 10/3111 від 04.10.2011р.), Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (довідка № 77 від 20.09.2011р.).

Публікації. Основний зміст та результати дослідження відображено у 8 одноосібних публікаціях автора, 6 з яких – у фахових виданнях із педагогіки.

Структура дисертації. Дисертаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (261 найменування, з них 5 – іноземними мовами). Загальний обсяг дисертації складає 255 сторінок, з них 199 сторінок основного тексту. Робота містить 23 таблиці, 11 рисунків, що разом з додатками становить 35 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обгрунтовано актуальність теми дослідження; визначено його мету, об’єкт, предмет, і завдання; окреслено методологічні й теоретичні основи; охарактеризовані етапи та методи дослідно-експериментальної роботи; розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення дослідження; наведено відомості про апробацію та впровадження отриманих результатів у практику.

У першому розділі *“Теоретичні засади проблеми творчої самореалізації майбутніх учителів музики в процесі вивчення диригентсько-хорових дисциплін”* на основі аналізу наукової літератури з проблеми дослідження розкрито сутність творчої самореалізації особистості, проаналізовано зміст диригентсько-хорової підготовки студентів педагогічних університетів з позицій діяльнісного підходу, визначено напрямки продуктивного самовираження майбутнього вчителя музики в процесі вивчення диригентсько-хорових дисциплін.

Дослідження категорії “творча самореалізація студентів педагогічних університетів у процесі вивчення диригентсько-хорових дисциплін” пов’язано з вивченням механізму взаємозв’язку понять “творчість”, “самореалізація”, “творча самореалізація”. У філософії, психології, педагогіці

система становлення особистості в творчості інтерпретується як прояв унікальності кожної людини, вияв самостійності в ході реалізації індивідуального потенціалу та усвідомлення власної життєвої позиції (В.Біблер, І.Ведін, Г.Нестеренко, Е.Фромм та ін.). Гуманістична психологія самореалізацію особистості тлумачить як втілення сутнісних сил, тобто власного "Я" індивіда, як основу творчої діяльності та діалектично взаємопов'язаний перебіг процесів об'єктного та суб'єктного творення в умовах активної практики (О.Гуменюк, К.Дункер, Г.Олпорт, К.Роджерс та ін.). Тим самим, надаючи пріоритетності особистісній самоцінності, наукова думка спирається на творчість, яка перетворює, удосконалює, змінює індивідуальні якості людини.

На основі аналізу теоретичних засад дослідження, ми визначили основні методологічні підходи інтегрального вектору вивчення творчої самореалізації майбутнього вчителя музики: особистісно-орієнтований, інтегративний, діяльнісний, системний, синергетичний та зробили висновок, про те, що даний феномен є вищим рівнем прояву самосвідомості, на якому відбуваються не хаотичні, а спрямовані, усвідомлені процеси. Вони призводять до якісної зміни індивідуальних та професійних якостей особистості, через цілеспрямовану об'єктивізацію сутнісних сил в діяльності, що відповідає внутрішнім тенденціям її розвитку та самоідентифікації. Наукове осмислення творчої самореалізації дозволило її позиціонувати як результат задіяння механізмів самопізнання, самосвідомості, самоорганізації, творчої самоактивності, саморегуляції, самоконтролю, самооцінки; форма відображення поетапного забезпечення умов реалізації духовних потреб, актуалізації творчості, поглиблення професійного досвіду на основі рефлексивних дій; продукт мотиваційної спрямованості на творчий саморозвиток, удосконалення самоорганізації з метою свідомого цілеспрямованого самоуправління власним духовно-творчим потенціалом у процесі активної діяльності особистості.

Розглянуто диригентсько-хорову підготовку в площині діяльнісного підходу через призму самостійної активізації сутнісних сил особистості, як однієї з головних умов творчої самореалізації майбутнього вчителя музики. У зв'язку з цим, були виокремлені основні напрямки творчої самореалізації студентів: *інтерпретаційний, комунікативно-імпроваційний, дослідницький та особистісного розвитку*. Специфічна сутність творчої самореалізації за вказаними напрямками дала можливість визначити її компоненти: *логічно-інтелектуальний, евристичний, діяльнісний*. У зв'язку з цим, процес формування необхідних умінь та навичок є потенційно-дієвим засобом стимулювання механізмів творчої самореалізації фахівця та оптимальним шляхом удосконалення методичної підготовки студентів до творчої самореалізації в системі вивчення циклу диригентсько-хорових дисциплін.

Таким чином, ми дійшли висновку, *що творча самореалізація студентів педагогічних університетів, яка формується у процесі вивчення диригентсько-хорових дисциплін – це процес постійного духовно-творчого збагачення*

засобами диригентсько-хорової активності, що вбирає в себе вмотивовану потребу в майбутній професійній діяльності, актуалізацію набутого досвіду та відчуття позитивного результату від індивідуально-творчого самовираження в наступних напрямках: інтерпретаційному, комунікативно-імпровазаційному, дослідницькому та особистісного розвитку.

У другому розділі "Стан дослідженості проблеми в теорії та практиці вищої педагогічної світи" здійснено аналіз науково-методичної літератури мистецького спрямування, педагогічних позицій провідних фахівців диригентсько-хорової справи минулого та сучасності, висвітлено хід та результати констатувального експерименту. Вивчення основних педагогічних ідей та досвіду окремих відомих представників російської (В.Васильєв, О.Дмитревський, С.Казачков, К.Ольхов, В.Соколов, В.Чабанний та ін.) та української (М.Колесса, О.Міньківський, П.Муравський, К.Пігров, В.Шип та ін.) хорових шкіл дало можливість узагальнити наступні значущі педагогічні підходи до творчої самореалізації студентів у процесі вивчення диригентсько-хорових дисциплін: тісний зв'язок теоретичної та практичної складових, що виражається використанням інтеграційних зв'язків між хоровим практикумом та хоровим класом; спрямованість діяльності педагогів інших дисциплін на розвиток і формування творчої самостійності майбутнього музиканта-педагога; відмова від технократичного підходу у викладанні дисциплін диригентсько-хорового циклу.

У подальшому, аналіз методичних засад підготовки майбутніх спеціалістів до творчої самореалізації в сучасній теорії та практиці (А.Болгарський, І.Заболотний, А.Козир, В.Орлов, О.Ростовський, В.Самарін, Т.Смирнова, Є.Карпенко та ін.) дозволив визначити ряд основних недоліків методичної підготовки студентів у системі вивчення диригентсько-хорових дисциплін: надмірна увага до розвитку фахово зорієнтованих якостей з акцентуванням на мануальних та вокально-хорових знаннях і вміннях; епізодичність формування професійних мотивів та особистісних цінностей; спрямованість до репродуктивного копіювання відомих виконавських інтерпретацій; невміння створювати сприятливі умови для розвитку продуктивного музичного мислення студентів; недостатня увага до досвіду їх саморегуляції, нехтування вимогами виконавської надійності.

У зв'язку з цим, пріоритетного значення у методичному забезпеченні творчої самореалізації майбутнього вчителя музики в системі диригентсько-хорової підготовки набувають наступні фактори:

- перевага різних форм самоосвіти студентів;
- широке застосування засобів і прийомів активного навчання, що актуалізують і прискорюють інтенсифікацію навчально-пізнавальної та професійно-практичної діяльності майбутнього вчителя музики;
- впровадження методів моделювання та проектування диригентсько-хорової діяльності у професійно-педагогічну площину навчального процесу з підготовки фахівців до творчої самореалізації;
- задіяння методики проблемного навчання;

- використання методів асоціації, інтерпретації, імпровізації, емоційного стимулювання, випереджувальної дії;

- поетапність процесу підготовки до творчої самореалізації.

Поряд із цим, важливе місце у методичній підготовці студентів до творчої самореалізації в процесі вивчення диригентсько-хорових дисциплін повинен зайняти всебічний аналіз досвіду відомих диригентів-хормейстерів, які відзначаються різноплановістю, поєднанням творчих і особистісних, організаційних і управлінських педагогічних поглядів.

Отже, аналіз педагогічних позицій провідних фахівців мистецької галузі минулого та сучасності дав нам підстави для виокремлення основних напрямків методичної підготовки майбутніх учителів музики до творчої самореалізації в процесі диригентсько-хорової діяльності:

- оволодіння диригентсько-хоровою технікою, що означає наявність необхідного рівня готовності;

- вільна орієнтація в теорії та методиці роботи з хоровим колективом, що є пріоритетною умовою виявлення власної ідейно-художньої та музично-педагогічної позиції у виконавському процесі;

- набуття навичок самостійного цілісного (усного та письмового) інтонаційно-змістового аналізу виконуваних музичних творів, диференційованого (інтонаційного, тембрового, динамічного, поліфонічного, гармонічного, регістрового тощо) відчуття музичної фактури та цілісного усвідомлення їх драматургії;

- накопичення вмінь сприймати та розуміти нотний текст як осмислену знакову комунікативну систему, розкривати її образно-емоційний зміст та пов'язувати уявний звуковий результат з певними прийомами, необхідними для виконавського втілення;

- оволодіння навичками рельєфного показу та виразної манери виконання, виділення найбільш характерних деталей художнього образу;

- опанування різноплановим хоровим репертуаром;

- формування умінь самостійної роботи над хоровим твором, інтересу й готовності до публічного виконання та розцінювання даного процесу як засобу творчого спілкування.

У ході констатувального експерименту, що відбувся у два етапи (пасивної та активної діагностики) і яким було охоплено 420 студентів, використовувалися наступні *методи*: тестування, анкетування, експрес-опитування, бесіди, комплексної імпровізації, складання вербальної презентації хорового твору, "обіленого тексту" (Е.Сет), самостійного створення музичних фрагментів.

Визначено і обґрунтовано критерії структурних компонентів творчої самореалізації майбутніх учителів музики (*емоційно-чуттєвий, мотиваційно-ціннісний, інформаційно-технічний, результативно-творчий*). Вивчення стану сформованості означених категорій дозволило встановити, що *емоційно-чуттєвий критерій* характеризувався наступними показниками: захопленістю від художньо-творчої діяльності, емоційно-ціннісним

ставленням до продуктивного диригентсько-хорового процесу, здатністю відчувати від нього задоволення та радість; *мотиваційно-ціннісний* - прагненням до самореалізації; стійкою необхідністю діяти самостійно та поза існуючими шаблонами; потребою в конкуренції; зацікавленістю в набутті самостійно-творчих умінь; *інформаційно-технічний* – здатністю генерувати ідеї, аналізувати, обґрунтовувати свої дії; демонструвати розвиненість фантазії, уяви та спроможність оперувати власною диригентсько-технічною базою; проявляти самостійність під час технологічного освоєння музичного твору; *результативно-творчий* - готовністю до рефлексії фахових знань і особистісного досвіду, здатністю до саморегуляції, набуття інтерпретаційних, комунікативно-імпрізаційних, дослідницьких навичок і досвіду їх реалізації з вектором особистісного розвитку.

У ході констатувального дослідження було визначено три рівні сформованості навичок творчої самореалізації студентів у площині продуктивної диригентсько-хорової діяльності. *Адаптивний* рівень свідчив про фрагментарний характер актуалізації творчих можливостей студентів; обмеженість емоційних проявів; відсутність усвідомленої мотивації до оволодіння новими методами та прийомами фахової майстерності; несформованість навичок інтерпретації, імпрізації, дослідництва та відсутність потреби в особистісному вдосконаленні. *Репродуктивний* рівень характеризувався частково-самостійною реалізацією фахових знань; нестійким мотиваційно-потребовим спрямуванням на творчу самореалізацію; недооціненням власних можливостей у площині розвитку особистісних і творчих навичок; невмінням оригінально вирішувати поставлені завдання; несформованою здатністю до художньо-комунікативного спілкування. *Креативний* рівень відображався у самостійно ініційованому впровадженні власних творчих задумів; наявності прагнення до самоуправління з метою забезпечення стійкої продуктивної діяльності; адекватній самооцінці професійно-особистісних якостей; володінні комплексом автоматизації диригентсько-хорових дій.

Результати діагностичного вимірювання показали превалювання репродуктивного та адаптивного рівнів емоційних проявів, мотиваційно-потребового спрямування студентів на творчу самореалізацію, технологічного втілення їх творчих задумів. Низький (адаптивний) рівень сформованості діагностовано у 36,2% від загальної кількості респондентів, середній (репродуктивний) відповідно – у 53,3%, високий (креативний) – у 10,5% студентів.

У третьому розділі “*Методика вдосконалення підготовки майбутнього вчителя музики до творчої самореалізації в процесі вивчення диригентсько-хорових дисциплін*”, на основі аналізу теоретичних положень та отриманих результатів діагностичного вимірювання розроблено експериментальну методику, що ґрунтується на психолого-педагогічних впливах, які забезпечують динамічний розвиток усіх структурних компонентів досліджуваного феномену. Їх обґрунтування здійснювалось у площинах

інтегративного (Л.Масол, О.Олексюк, М.Сова, Н.Ястребова), особистісно орієнтованого (Г.Балл, І.Бех, Л.Кондрашова, І.Якиманська та ін.), діяльнісного (Л.Виготський, М.Каган, О.Леонт'єв, С.Рубінштейн), синергетичного (Б.Бітінас, С.Курдюмов, М.Ковалевич, І.Пригожин) та системного (Б.Анан'єв, В.Безпалько, А.Маркова, Ю.Рева) підходів. Визначені наступні психолого-педагогічні умови забезпечення ефективності методичної підготовки майбутніх фахівців до творчої самореалізації в процесі освоєння диригентсько-хорових дисциплін: *налагодження системи педагогічної взаємодії, впровадження особистісно-діяльнісного підходу до диригентсько-хорової підготовки, втілення міждисциплінарної інтеграції диригентсько-хорових видів творчої діяльності, виховання самостійності в умовах впровадження принципу синергетики.*

Ефективність реалізації означених психолого-педагогічних умов забезпечувалася дотриманням відповідних принципів: взаємозв'язку навчальної та позанавчальної діяльності; активізації саморозвитку на основі врахування індивідуальних особливостей студентів та їх комунікативної спрямованості; налагодження толерантності спілкування з домінуванням емпатійного типу відносин; емоційної насиченості всіх видів діяльності, діалогової взаємодії та контекстного навчання майбутніх учителів музики; спонування до творчої самореалізації у диригентсько-хоровій діяльності; поєднання педагогічного керівництва з ініціативністю та самостійністю студентів; варіативності форм і видів творчої роботи.

У процесі проведення формувального експерименту, який здійснювався у три етапи, було задіяно 64 студенти Глухівського національного педагогічного університету імені О.Довженка та 84 студенти Національного педагогічного університету імені М.Драгоманова. З них до експериментальної групи входило 75 студентів (35 Глухівського національного педагогічного університету імені О.Довженка та 40 – Інституту мистецтв Національного педагогічного університету імені М.Драгоманова) та 73 – до контрольної (відповідно – 29 та 44 студенти).

Запропонована експериментальна методика впроваджувалась у навчально-виховний процес в наступній послідовності: *адаптивно-підготовчий етап, виконавсько-прогностичний етап, гедоністично-творчий етап.* В основу запропонованих етапів покладено взаємодію різних засобів педагогічного впливу: моделювання проблемних ситуацій у процесі проведення колективних, групових, індивідуальних занять; упровадження варіативних креативних завдань для диференційованого застосування; творча взаємодія викладача зі студентами в процесі опрацювання творів хорового мистецтва; створення самостійних творчих музичних проєктів та вербальних інтерпретацій хорових творів; стимулювання творчої самореалізації студентів за рахунок активізації концертно-виконавської діяльності.

Модель методичної підготовки студентів до творчої самореалізації в процесі вивчення диригентсько-хорових дисциплін представлена на рис. 1.

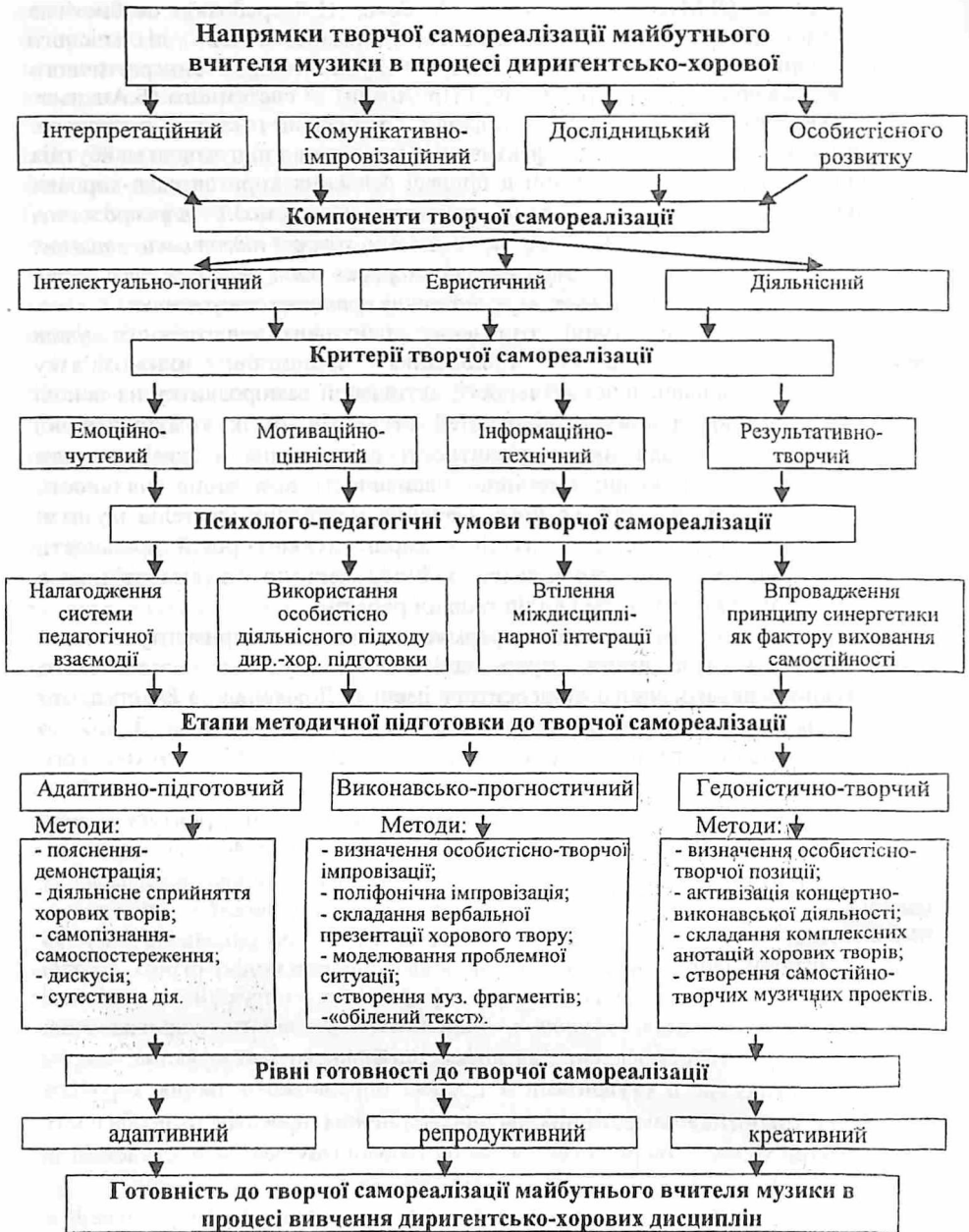

Рис. 1. Організаційно-функціональна модель творчої самореалізації студентів у процесі диригентсько-хорової підготовки

Формувальний експеримент ґрунтувався на дотриманні означених психолого-педагогічних умов апробації розробленої нами поетапної методики. Метою першого - *адаптивно-підготовчого етапу* було здійснення цілеспрямованого впливу на формування процесів становлення усвідомленої та емоційно збагаченої мотиваційно-потребової установки студентів на творчу самореалізацію, формування націленості на систематичне освоєння нової інформації педагогічного і спеціального музичного спрямування, оволодіння вихідним обсягом теоретичних положень щодо закономірностей і принципів продуктивної диригентсько-хорової діяльності. Впровадження на цьому етапі експерименту спецкурсу "Основи творчої самореалізації сучасного вчителя музики-хормейстера" дозволило у концентрованому вигляді реалізувати основні аспекти запропонованої методики. При цьому використовувалися наступні методи: пояснення-демонстрації, діяльнісного сприйняття хорових творів (О.Рудницька), самопізнання-самопостереження (В.Рибалка), дискусії, методи сугестивної дії.

Метою другого - *виконавсько-прогностичного етапу* було зосередження уваги на розвитку вмінь і навичок організаційно-методичного та фахово-технологічного втілення самостійно-творчих задумів майбутніх учителів музики, формуванні основ продуктивного мислення, розвитку здатності до найбільш точного відтворення у власній творчій діяльності об'єктивно виражених музичних закономірностей та використанні їх в активній диригентсько-хоровій та педагогічній діяльності. Методами реалізації поставленої мети стали: визначення особистісно-творчої імпровізації, поліфонічної імпровізації, складання вербальної презентації твору, "обіленого тексту" (Е.Сет), моделювання проблемної ситуації, самостійне створення музичних фрагментів.

Третій етап - *гедоністично-творчий* - передбачав творчу самореалізацію кожного студента за принципами "творчість у радості" та "радість від творчості", їх активну участь у створенні та впровадженні самостійних креативних проєктів (міні-лабораторій) у експериментальній групі, багатокомпонентне вивчення вокально-хорового твору, використання набутих умінь і навичок творчої самореалізації під час педагогічної практики та виконавської діяльності. Повноцінному досягненню мети кінцевого етапу формувального експерименту сприяла апробація наступних методів: визначення особистісно-творчої позиції, активізації концертно-виконавської діяльності, складання комплексних анотацій хорових творів, створення самостійно-творчих проєктів.

Результати дослідно-експериментальної роботи дали можливість констатувати позитивну динаміку поетапного формування готовності до творчої самореалізації студентів експериментальної групи у порівнянні з контрольною, про що свідчить мотиваційно-потребова спрямованість майбутніх фахівців на творчу самореалізацію (*адаптивно-підготовчий етап*); стимулювання навичок самокерування, самовизначення, самоорганізації як механізму творчої самореалізації особистості (*виконавсько-прогностичний*

етан); становлення індивідуально-творчої позиції через активізацію інтерпретаційних, комунікативно-імпровізаційних, дослідницьких та самоудосконалюючих навичок (*гедоністично-творчий етап*).

Перевірка готовності до творчої самореалізації майбутніх учителів музики проводилася поетапно із застосуванням методу експертних оцінок. Динаміка формування та розвитку професійно-творчих навичок визначалась на основі середніх бальних оцінок, отриманих студентами ЕГ та КГ у процесі виконання контрольних завдань впродовж усіх зрізів формувального експерименту. Так, середній бал в ЕГ від першого до кінцевого зрізу виріс на 2,33 бали в той час як в КГ такий приріст становив лише 0,87 бали, що підтверджує доцільність і ефективність впровадженої методики. Зіставлення результатів усіх зрізів у контрольній та експериментальній групах формувального експерименту подані на рис. 2.

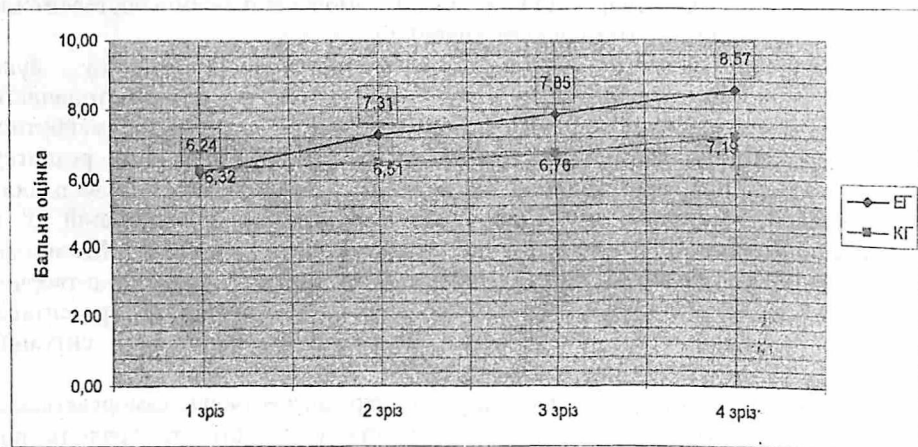

Рис. 2. Динаміка середньої бальної оцінки готовності до творчої самореалізації студентів експериментальної та контрольної груп

Аналіз результатів експерименту дав змогу простежити тенденцію до значного збільшення кількості учасників ЕГ з креативним (високим) рівнем готовності до творчої самореалізації - 28,2%; репродуктивним (середнім) - 63,4%; адаптивним (низьким) - 8,4%. Якісні показники в ЕГ перевищили їх у КГ, в якій креативного рівня досягли 12,3% студентів; репродуктивного - 76,2%; адаптивного - 11,5%. Підсумкові вимірювання свідчать про ефективність запропонованої методики.

Результатом якісного і кількісного аналізу проведеної дослідно-експериментальної роботи є основний висновок - комплексне впровадження розробленої методики підготовки студентів до творчої самореалізації та психолого-педагогічних умов підвищення її ефективності забезпечили позитивну динаміку формування виокремлених структурних компонентів, що складають найсуттєвіші аспекти механізму творчої самореалізації майбутнього вчителя музики в процесі освоєння диригентсько-хорових дисциплін.

ВИСНОВКИ

У дисертації презентуються результати теоретичного вивчення та методично-практичного розв'язання проблеми підготовки студентів до творчої самореалізації в процесі вивчення диригентсько-хорових дисциплін.

Результати проведеного дисертаційного дослідження засвідчили вирішення поставлених завдань і дали підстави для таких висновків:

1. На основі аналізу сучасної освітньої практики, філософської, психолого-педагогічної та музикознавчої літератури доведено актуальність проблеми методичної підготовки студентів педуніверситетів до творчої самореалізації у площині вивчення диригентсько-хорових дисциплін. Теоретичний аналіз наукових джерел дозволив конкретизувати творчу самореалізацію реципієнтів як прояв: по-перше, суб'єктивного досвіду особистості зі збереженням власної унікальності та неповторності; по-друге, діалектично взаємопов'язаних суб'єкт-суб'єктних відносин в умовах активної діяльності; по-третє, цілеспрямованої та усвідомленої об'єктивзації власних сутнісних сил особистості, що відповідають внутрішнім тенденціям саморозвитку та самодетермінації.

2. Проаналізовано стан дослідженості основ творчої самореалізації студентів педагогічних університетів у процесі освоєння диригентсько-хорових дисциплін, в результаті чого встановлено недостатність розвитку їх творчого потенціалу для здійснення майбутньої музично-педагогічної роботи в школі на рівні сучасних вимог. Пріоритетною є думка, що якісно новий зміст педагогічної діяльності вчителя музики передбачає формування самостійно-творчих умінь як провідного чинника активності особистості в процесі диригентсько-хорової роботи.

У ході вивчення всіх аспектів дисертаційного дослідження нами було відмічено, що актуальною проблемою диригентсько-хорової підготовки студентів вищих педагогічних навчальних закладів є впровадження такої методичної системи, яка б виступала рушійною силою запуску внутрішньо-особистісних, духовно-ціннісних джерел самовдосконалення студентів та була б необхідною для забезпечення гедоністичного результату під час передачі вчителем музики досвіду естетичного ставлення до творів хорового мистецтва своїм вихованцям. Суперечність між динамікою зростання потреби в творчості студентської молоді та обмеженістю змісту й технологій її фахової підготовки передбачає цілеспрямовану орієнтацію навчально-виховного процесу на стимулювання механізмів творчої самореалізації в процесі диригентсько-хорової діяльності.

3. Визначено сутність, зміст і структуру методичної підготовки студентів до творчої самореалізації в процесі вивчення диригентсько-хорових дисциплін яка передбачає продуктивну діяльність за наступними напрямками: *інтерпретаційний, комунікативно-імпровазаційний, дослідницький, особистісного розвитку*. У структурі даного феномену виділено логічно-інтелектуальний, евристичний, діяльнісний компоненти, що перебувають у

тісної взаємодії. Доведено, що оволодіння вміннями вищевказаних напрямків самостійної творчості є ефективним засобом виховання механізму творчої самореалізації фахівця й оптимальним шляхом удосконалення системи диригентсько-хорової підготовки студентів у вищій школі. Тож ми визначили, *що творча самореалізація майбутнього вчителя музики в процесі вивчення диригентсько-хорових дисциплін – це процес постійного духовно-творчого збагачення засобами диригентсько-хорової активності, що вбирає в себе вмотивовану потребу в майбутній професійній діяльності, актуалізацію набутого досвіду та відчуття позитивного результату індивідуально-творчого самовираження в наступних напрямках: інтерпретаційному, комунікативно-імпровізаційному, дослідницькому, особистісного розвитку.*

4. Визначено та обгрунтовано наступні інтегральні критерії, розкрито показники ефективності творчої самореалізації майбутнього вчителя музики в процесі диригентсько-хорової діяльності: *емоційно-чуттєвий* - свідчить про захопленість від творчої діяльності, емоційно-ціннісне відношення до актуалізації своїх потенцій в диригентсько-хоровій практиці, готовність пережити позитивні емоції щодо творчої самореалізації; *мотиваційно-ціннісний* - виражає стійке прагнення діяти за власною ініціативою, потребу в процесі самовдосконалення, ступінь самостійно усвідомленої спрямованості на творчу самореалізацію; *інформаційно-технічний* - має прояв через здатність до інтенсивного, самостійного генерування творчих ідей та готовність до їх реалізації, розвиненість фантазії, уяви, оригінальність дій; *результативно-творчий* - передбачає готовність до рефлексії особистісно-творчого досвіду, наявність креативних задумів і вміння їх реалізації. Відповідно до визначених критеріїв та показників встановлено три рівні готовності до творчої самореалізації студентів: *адаптивний, репродуктивний, креативний*. У процесі діагностичного обстеження виявлено, що більшість студентів мають низький рівень сформованості умінь та навичок творчої самореалізації, що актуалізувало необхідність розробки та впровадження експериментальної методики.

5. На основі аналізу теоретичних засад та отриманих результатів діагностичного вимірювання обгрунтовано психолого-педагогічні умови, що забезпечують динамічний розвиток усіх структурних компонентів досліджуваного феномену. Експериментально доведено, що складові творчої самореалізації студентів у процесі диригентсько-хорової діяльності успішно функціонують при реалізації наступних *психолого-педагогічних умов та методів: налагодження системи педагогічної взаємодії (самопізнання-самоспостереження, сугестивна дія, пояснення-демонстрація); впровадження особистісно-діяльнісного підходу до диригентсько-хорової підготовки (діяльнісне сприйняття хорових творів, дискусія, визначення особистісно-творчої імпровізації, поліфонічна імпровізація); втілення міждисциплінарної інтеграції диригентсько-хорових видів творчої діяльності (складання вербальної презентації хорового твору, моделювання проблемної ситуації, самостійне створення музичних фрагментів, "обілений текст"); виховання*

самостійності в умовах впровадження принципу синергетики як фактору розвитку творчої самореалізації (визначення особистісно-творчої позиції, активізація концертно-виконавської діяльності, складання комплексних анотацій хорових творів, створення самостійно-творчих проєктів).

6. Розроблено експериментальну методичку поетапної підготовки студентів до творчої самореалізації в системі вивчення диригентсько-хорових дисциплін, яка здійснюється в три етапи: *адаптивно-підготовчий етап* – спрямований на формування процесів становлення усвідомленої та емоційно збагаченої мотиваційно-потребової установки студентів на творчу самореалізацію; *виконавсько-прогностичний* – мав на меті формування організаційно-методичних і фахово-технологічних навичок втілення особистісно-творчих задумів майбутніми вчителями музики в площині означених напрямків творчої самореалізації; *гедоністично-творчий етап* – передбачав якісну, самостійно ініційовану апробацію мети творчої самореалізації кожним студентом, їх активну участь у визначенні шляхів особистісного розвитку та вдосконалення.

Доведено, що виконана дослідна робота із застосуванням визначених психолого-педагогічних умов реалізації експериментальної методички позитивно вплинула на динаміку зростання основних показників методичної підготовки студентів до творчої самореалізації у процесі вивчення диригентсько-хорових дисциплін, а саме: креативний (високий) рівень творчої самореалізації (зріс на 21,9%), репродуктивний (середній) рівень – на 5%, адаптивний (низький) рівень зменшився на 17,9%. Такі результати свідчать про доцільність впровадження запропонованих методів у навчально-виховний процес викладання диригентсько-хорових дисциплін.

Проведене дисертаційне дослідження не висвітлює усіх аспектів поставленої проблеми. Подальшого наукового вивчення потребують зміст та методичне забезпечення творчої самореалізації майбутніх учителів музики в різних видах музично-виконавської діяльності, ефективність впливу принципу синергетики на актуалізацію творчих можливостей студентів; розкриття вагомості інтеграційних зв'язків усіх музикознавчих дисциплін на процеси професійного та особистісного самовдосконалення майбутнього вчителя музики.

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ДИСЕРТАЦІЇ ВИКЛАДЕНО В ТАКИХ ПУБЛІКАЦІЯХ АВТОРА:

1. Гречаник Н.І. Формування творчих умінь у процесі диригентсько-хорової підготовки майбутнього вчителя музики /Н.І. Гречаник //Науковий часопис НПУ ім. М.П.Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти. Збірник наукових праць. – К.: НПУ, 2009. – Вип. 8 (13). - С. 93 – 96.
2. Гречаник Н.І. Вплив педагогічних ідей та досвіду видатних диригентів на методичну підготовку майбутнього вчителя музики до творчої самореалізації /Н.І. Гречаник //Науковий часопис НПУ ім.

- М.П.Драгоманова. Серія 16. Творча особистість вчителя: проблеми теорії і практики: Збірник наукових праць / Ред. кол.: Н.В.Гузій (відп.ред.). – К.: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2010. – Вип. 13 (23). – С. 49 – 53.
3. Гречаник Н.І. До питання про сутнісну характеристику творчої самореалізації особистості /Н.І. Гречаник //Науковий часопис НПУ ім. М.П.Драгоманова. Серія 16. Творча особистість вчителя: проблеми теорії і практики: Збірник наукових праць / Ред. кол.: Н.В.Гузій (відп.ред.). – К.: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2010. – Вип. 12 (22). – С. 6 – 10.
 4. Гречаник Н.І. Самостійність як головна умова творчої самореалізації майбутнього вчителя музики /Н.І. Гречаник //Наукові записки. Серія “Психолого-педагогічні науки” (Ніжинський державний університет ім. М.Гоголя). – Ніжин: Видавництво НДУ імені М.Гоголя, 2011. – № 6. – С. 10 – 14.
 5. Гречаник Н.І. Особливості методичної підготовки майбутніх учителів музики до творчої самореалізації в процесі вивчення диригентсько-хорових дисциплін /Н.І. Гречаник //Наукові праці Дон НТУ. Серія: Педагогіка, психологія і соціологія. – Донецьк: ДВНЗ “Дон НТУ”, 2011. – Вип. 10 (193). – С. 58 – 63.
 6. Гречаник Н.І. Впровадження особистісно-діяльнісної моделі диригентсько-хорової підготовки як психолого-педагогічної умови творчої самореалізації майбутнього вчителя музики /Н.І. Гречаник //Педагогіка та психологія. – Чернівці: Чернівецький національний університет, 2011. – Вип. 571. – С. 26 – 35.
 7. Гречаник Н.І. Музично-освітні ідеї вітчизняних педагогів щодо творчої самореалізації майбутнього вчителя музики /Н.І. Гречаник //Педагогічна майстерність як система професійних і мистецьких компетентностей: зб. матеріалів VII педагогічно-мистецьких читань пам’яті О.П.Рудницької – Чернівці: Зелена Буковина, 2010. – С. 392 – 393.
 8. Гречаник Н.І. Методичні засади творчої самореалізації майбутнього вчителя музики в процесі вивчення диригентсько-хорових дисциплін /Н.І. Гречаник //Проблеми удосконалення професійної підготовки фахівців мистецьких дисциплін: зб. матеріалів Всеукраїнської відкритої науково-практичної конференції – Суми: Вінніченко М.Д., 2011. – С. 44 – 46.

АНОТАЦІЇ

Гречаник Н.І. Методична підготовка студентів педагогічних університетів до творчої самореалізації в процесі вивчення диригентсько-хорових дисциплін. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання. – Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова. – Київ, 2012 р.

Дисертація присвячена проблемі методичної підготовки студентів педагогічних університетів до творчої самореалізації в процесі вивчення диригентсько-хорових дисциплін. На основі аналізу наукової літератури розкрито сутність та структуру творчої самореалізації особистості, уточнено зміст понять “творча самореалізація особистості” та “творча самореалізація майбутнього вчителя музики в процесі диригентсько-хорової підготовки”, розкрито педагогічний потенціал диригентсько-хорових дисциплін у процесі формування умінь та навичок творчої самореалізації студентів, проаналізовано методичні засади сучасної мистецької освіти та хормейстерської практики щодо продуктивного самовираження майбутнього фахівця.

Обґрунтовано принципи забезпечення методичної підготовки студентів до творчої самореалізації в диригентсько-хоровій діяльності та розроблено психолого-педагогічні умови її оптимізації. Визначено критерії, показники та встановлено рівні готовності майбутніх фахівців до творчої самореалізації. Розроблено й апробовано поетапну методику підготовки до творчої самореалізації студентів у процесі вивчення диригентсько-хорових дисциплін. Результативність застосованої методики виявилася в позитивній динаміці рівнів сформованості інтерпретаційних, комунікативно-імпровізаційних, дослідницьких умінь та навичок особистісного зростання студентів експериментальної групи.

Розроблено навчальний спецкурс для студентів-музикантів “Основи творчої самореалізації сучасного вчителя музики-хормейстера”.

Ключові слова: творча самореалізація студентів в процесі диригентсько-хорової підготовки, методична підготовка до творчої самореалізації студентів педагогічних університетів.

Гречаник Н.И. Методическая подготовка студентов педагогических университетов к творческой самореализации в процессе изучения дирижерско-хоровых дисциплин. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика музыкального обучения. – Национальный педагогический университет имени М.П.Драгоманова. – Киев, 2012г.

Диссертация посвящена проблеме методической подготовки студентов педагогических университетов к творческой самореализации в процессе изучения дирижерско-хоровых дисциплин. На основе анализа научной литературы раскрыта сущность и структура творческой самореализации личности, уточнена сущность понятий “творческая самореализация личности” и “творческая самореализация будущего учителя музыки в процессе дирижерско-хоровой подготовки”, раскрыт педагогический потенциал дирижерско-хоровых дисциплин в процессе формирования умений и навыков творческой самореализации студентов, проанализированы методические основы современного музыкально-педагогического образования и хормейстерской практики относительно продуктивного самовыражения будущего специалиста.

Аргументированы принципы обеспечения методической подготовки студентов к творческой самореализации в дирижерско-хоровой деятельности и разработаны психолого-педагогические условия ее оптимизации. Обозначены критерии, показатели и определены уровни готовности будущих специалистов к творческой самореализации. Разработана и внедрена поэтапная методика подготовки к творческой самореализации студентов в процессе изучения дирижерско-хоровых дисциплин. Результативность апробированной методики проявилась в положительной динамике уровней сформированности интерпретационных, коммуникативно-импровизационных, исследовательских, личностно-развивающих умений студентов экспериментальной группы.

Разработан учебный спецкурс для студентов – музыкантов “Основы творческой самореализации современного учителя музыки-хормейстера”.

Ключевые слова: творческая самореализация студентов педагогических университетов в процессе дирижерско-хоровой подготовки, методическая подготовка к творческой самореализации студентов педагогических университетов.

Grechanyk N.I. The methodical training of students of pedagogical universities to creative self-realization in the process of learning of conductor-choral branches of science. – Manuscript.

Dissertation for obtaining scientific degree of candidate of pedagogical sciences on speciality 13.00.02 – Theory and methods of musical education. – National Pedagogical University named after M.P.Dragomanov, Kyiv, 2012.

The work deals with the problem of systematic training of students of pedagogical universities to creative self-realization in the process of learning of conductor-choral branches of science.

On the basis of the analysis of scientific literature the essence and structure of creative self-realization of a personality is revealed, the sense of the notions “creative self-realization of a personality” and “creative self-realization of a future teacher of music in the process of conductor-choral training” is defined more precisely, the pedagogical potential of conductor-choral branches of science in the forming of skills of creative self-realization of students is dealt with, the methodical basis of modern sphere of musical-pedagogical education and conductor’s practice in the trend of creative self-realization of the future specialist is analysed.

The principles of student’s providing with the methodical training to the creative self-realization in conductor-choral activity and psychologo-pedagogical conditions of its optimization are considered.

Stage-by-stage technique of student’s training to creative self-realization in the process of learning conductor-choral branches of science is developed and introduced. The productivity of the technique is showed in positive dynamics of the levels of forming of interpretative, communicatively-improvisational, personal-developing, researching skills of student’s experimental group.

Key-words: creative self-realization of students in the process of conductor-choral training, the methodical training to creative self-realization of students of pedagogical universities.

НБ НПУ

100132092

Підписано до друку 27.02.2012 р. Формат 60х90/16.
Папір офсетний. Друк офсетний. Ум. др. арк. 0,9.
Обл. вид. арк. 0,9. Тираж 100 прим. Зам. № 2367.

Віддруковано на різнографі.
Редакційно-видавничий відділ
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка.
41400, м. Глухів, Сумська обл., вул. Києво-Московська, 24,
тел/факс (05444) 2-33-06.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
(серія ДК №678) від 19.11.2001 р.